

Hyvät, pahat ja rumat

Näin suomalaiset ajattelevat
Yhdysvalloista, Venäjästä ja Kiinasta

Ilkka Haavisto
Tutkimuspäällikkö, EVA

ilkka.haavisto@eva.fi
@haavisto_ilkka
www.eva.fi

- Suomalaiset suhtautuvat selvän myönteisesti suuriin kehittyneisiin demokratioihin, mutta valtaosa suhtautuu kielteisesti Kiinaan (72 %) ja Venäjään (94 %).
- Peräti kaksi kolmesta (65 %) katsoo, että Suomen pitäisi nopeasti vähentää taloudellisia siteitään Kiinaan.
- Kolme neljäsosaa (74 %) pitää Yhdysvaltoja ongelmistaan huolimatta länsimaisten arvojen keskeisenä puolustajana maailmassa ja Suomellekin tärkeänä kumppanina.
- Seitsemän kymmenestä (69 %) pitää Yhdysvaltoja arvaamattomana liittolaisena, koska siellä Donald Trumpin kaltaiset henkilöt voivat nousta presidentiksi.

Suomalaisten suhtautuminen maailmanpolitiikan merkittäviin valtioihin on saanut viime vuosina uusia sävyjä. Suomalaiset tarkastelevat maailmaa nyt selvän länsimielisestä näkökulmasta: ystävät löytyvät länsimaista ja muista kehittyneistä demokratioista, mutta suhtautuminen Venäjään ja Kiinaan on kielteistä.

Suomalaisten ulkopoliittisen maailmankuvan muutos nivoutuu yhteen viime vuosien ulko- ja turvallisuuspolitiikan murroksen kanssa. Suomesta on tullut Naton jäsen sekä Yhdysvaltojen läheinen liittolainen. Yhteydet Venäjään ovat olleet käytännössä katsoen jäissä sen aloitettua laajamittaisen hyökkäyksensä Ukrainaan.

Maailman mittakaavassa on kuitenkin meneillään jotain vielä suurempaa. Yhdysvallat ja Kiina ovat keskinäisessä strategisessa kilvassa, joka muistuttaa kylmää sotaa. Sen kuumin polttopiste on Taiwanissa ja Etelä-Kiinan merellä. Vastakkainasettelu ei rajoitu kuitenkaan pelkkään sotilaalliseen varautumiseen siltä varalta, että Kiina käyttäisi voimaa kapinallismaakuntanaan pitämänsä Taiwanin liittämiseksi kommunistisen puolueen vallan alle. Käynnissä on monialainen järjestelmäkilpailu, jossa ratkotaan Suomelle tärkeän sääntöperustaisen maailmanjärjestyk-

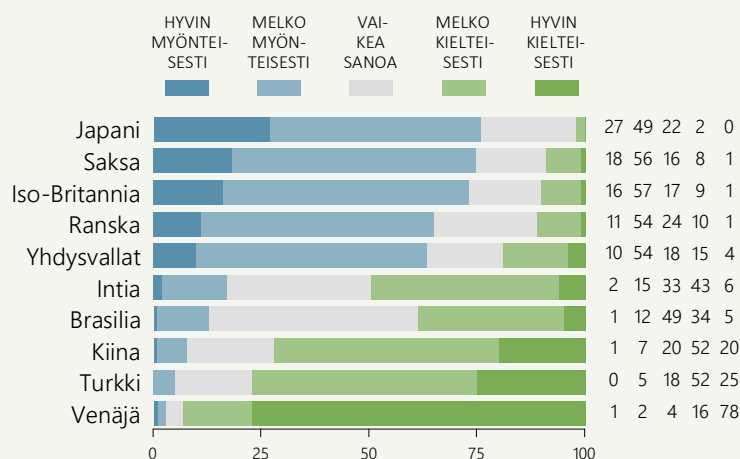
sen tulevaisuutta. Venäjä ja Kiina tavoittelevat länsikeskeisen maailmanjärjestyksen murtamista ja siirtymistä moninapaiseen maailmaan, mikä kiinnostaa myös monia niin sanotun globaalien etelän maita.

EVAn syksyn 2023 Arvo- ja asennetutkimuksessa selvitettiin suomalaisten asemoitumista suhteessa tämän kilpailun keskeisiin toimijoihin selvittämällä mielipiteitä Yhdysvalloista, Kiinasta sekä kahdeksasta muusta merkittävästä maailmanpolitiikassa toimivasta valtiosta.¹ Arvioitavana olleiden maiden joukkoon sisällytettiin keskeisimmät jäsenet läntisten teollisuusmaiden G7-ryhmästä ja Kiinan vetämästä BRICS-ryhmästä sekä Turkki.

Tulokset (Kuvio 1) kertovat maailman näyttäytyvän suomalaisille jakautuneena kolmeen eri leiriin. Suomalaiset suhtautuvat selkeän myönteisesti kaikkiin kehittyneiden demokraattisten maiden keskeisiin suurvaltoihin ja voimakkaan kielteisesti itäisiin autoritaarisesti johdettuihin suurvaltoihin, Venäjään ja Kiinaan.

Globaalien etelän jätteihin, Intiaan ja Brasiliaan, suomalaiset suhtautuvat huomattavan varautuneesti. Ne eivät lukeudu länsimaiden eivätkä idän autoritaaristen suurvaltojen leireihin, ja siksi niitä on toisinaan

Kuvio 1. Miten nykyisin suhtautuu seuraaviin maailmanpolitiikassa merkittäviin valtioihin (%)

kutsuttu pivottimaiksi. Tällä ilmaisulla tarkoitetaan valtioita, jotka saattavat tehdä nopeitakin käännöksiä ulkopoliittisissa kumppanuuksissaan.²

Kymmenen maailmanpolitiikassa toimivan suurvallan joukosta kaikkein myönteisimmät arviot suomalaisten keskuudessa saavat Japani (76 % suhtautuu myönteisesti), Saksa (74 %) ja Iso-Britannia (73 %). Huomionarvoista on, ettei käytännössä kukaan (2 %) suhtaudu Japaniin kielteisesti.

Japanin kiilaamista listan ykköseksi voi pitää yllättävänä ottaen huomioon, että Suomen keskeisin viiteryhmä maailmanpolitiikassa on Euroopan unioni. Tulos heijastelee ainakin osin Japaniin liitettyjä myönteisiä kulttuurillisia mielikuvia. Japani tunnetaan korkean sivistyksen ja elintason maana, jonka teknologinen osaaminen on huipputasoa. Toisaalta Japani-myönteisyys kielii siitä, että Nato-jäsenyyden myötä suomalaiset näkevät nyt luontevia liittolaisia lähialueita kauempanakin. Japani on kehittynyt demokratia ja sääntöperustaisen maailmanjärjestyksen johdonmukainen tukija. Se on myös Suomen tavoin Yhdysvaltojen läheinen liittolainen.

Maahan myönteisesti suhtautuvien osuuteen saattaa vaikuttaa myös se, aiheuttaako maiden toiminta lähihistoriassa aiheita kritiikkiin vai ei. Sekä Japani että Saksa ovat historiallisista syistä olleet äärimmäisen pidättyväisiä voimakkeiden käytössä maailmanpolitiikassa toisin kuin Iso-Britannia ja listalla neljäntenä tulevasta Ranska, johon kaksi kolmasosaa (65 %) suhtautuu myönteisesti.

Näiden valtioiden kohdalla huomattava osa suomalaisista arvostanee kulttuurillisten tekeijöiden ohella niiden sotilaallista kyvykkyyttä.³ Iso-Britannia antoi keväällä 2022 Suomelle ja Ruotsille julkisen vakuutuksen avunannosta, mikäli ne olisivat joutuneet Venäjän sotilaallisen voimankäytön kohteiksi Nato-jäsenyyssprosessin aikana.⁴ Vastaavanlaisen vakuu-

tuksen hakijamaille antoivat tiettävästi kulis-seissa myös Saksa, Ranska ja Yhdysvallat.⁵

Yhdysvaltoihin noin kaksi kolmasosaa (64 %) suomalaisista suhtautuu myönteisesti ja viidesosa (19 %) kielteisesti. Suomalaisten suhtautuminen Yhdysvaltoihin maailmanpolitiikan toimijana on kokenut viime vuosina liki täydellisen muodonmuutoksen hyvin epäileväisestä suopeaksi (ks. ss. 7–10). Muutos käynnistyi Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan ja suomalaisten havahtumisesta siihen, että Suomen on hakeuduttava Naton jäseneksi ollakseen turvassa.⁶

Nato-jäsenyyden myötä Suomi on entistä tiiviimpi osa demokraattisen lännen leiriä ja ehkä siksi suhtautumiserot kyselyssä mukana olleisiin merkittäviin länsimaihin jäävät kokonaisuudessaan varsin pieniksi. Huomioarvoisimmat yksittäiset suhtautumiserot paikantuvat puolueiden äänestäjäryhmiin, ja liittyvät vasemmistoliiton kannattajien torjuvaan suhtautumiseen Yhdysvaltoihin (27 % suhtautuu myönteisesti, 53 % kielteisesti) sekä perussuomalaisten muita nihkeämpään suhtautumiseen Saksa (49 % suhtautuu myönteisesti) ja Ranskaa (43 %) kohtaan (ks. Liitekuvio 1 analyysin lopussa sekä erillinen Kuvioliite).

Viileät terveiset itään ja etelään

Suomalaisten suhtautumien läntisen leirin ulkopuolisiin maihin on viileää. Näkemysten jakaantumista on tarkasteltava siinä kontekstissa, miten perustavanlaatuisesti Venäjän hyökkäys Ukrainaan muutti suomalaisten ulkopoliittiset näkemykset. Maailma jakautuu suomalaisten mielissä yhä selvemmin niihin maihin, jotka vastustavat hyökkääjää ja niihin, jotka vähintäänkin hiljaisesti hyväksyvät hyökkäyksen.

Japani on ykkönen.

Itse hyökkääjän kohdalla suomalaisten arviot kylmenivät lähelle absoluuttista nollapistettä. Vain kolme prosenttia ilmoittaa suhtautuvansa Venäjään myönteisesti ja peräti 94 prosenttia ottaa kielteisen kannan. Naapuri-maahamme hyvin kielteisesti suhtautuvien osuus on poikkeuksellisen suuri (78 %) ottaen huomioon, että kyselyajankohtana Venäjä ei vielä ollut edes ehtinyt käynnistää loppuvuodesta 2023 alkaneita hybridiopeeraatioitaan Suomen itärajalta.

Jo aiemmin julkaistut EVAn Arvo- ja asennetutkimuksen tulokset kertoivat suomalaisten näkemysten Venäjästä olevan synkät.⁷ Venäjää pidetään vakavana uhkana maailmanrauhalle, ja suomalaisten enemmistö pitää välttämättömänä, että se häviää Ukrainassa aloittamansa sodan.

Sodan lopputuloksella on merkittäviä vaikutuksia maailmanjärjestyksen tulevaisuudelle. Jos Ukraina joutuisi taipumaan alueluovutuksiin tai siltä evättäisiin mahdollisuudet EU:n tai Naton jäsenyyksiin, myös läntisten demokratioiden sekä niiden tukemien monenvälisen instituutioiden asema heikkenisi. Kyse olisi ensinnäkin poliittisen pääomansa Ukrainan tukemiseen laittaneiden Nato- ja EU-maiden arvovaltapiipistä. Toiseksi se murentaisi kyseisten maiden yhteistä ideologista perustaa: sääntöpohjaista maailmanjärjestyksiä, johon kuuluu ajatus siitä, että valtioiden rajat eivät ole muutettavissa sotilaallisilla keinoilla.

Länsimaiden maailmanpoliittisen vallan heikentäminen kiinnostaa myös Kiinaa. Ukrainan sodan aikana Kiina on tukenut Venäjää ainakin taloudellisesti ja toisaalta yrittänyt hyödyntää tilaisuutta ottaen kansainvälisesti suurempaa roolia esiintymällä rauhankäynnin välittäjänä.⁸ Toisaalta Ukrainan sota on Kiinalle vaikea ja kiusallinenkin asia, sillä maailmanjärjestyksen ja -talouden vakava horjuttaminen ei ole sen intresseissä.⁹ Län-

simaiden reaktio Ukrainan sotaan on myös osoittanut, että Kiinan mahdollisella yrityksellä ottaa Taiwan haltuunsa olisi vakavia seurauksia.

Suomalaisilta ei heru ymmärrystä Kiinan toimille maailmanpolitiikassa. Vain kahdeksan prosenttia suhtautuu Kiinaan myönteisesti ja suuri enemmistö (72 %) ottaa siihen kielteisen kannan. Suomalaisten silmin katsottuna Kiina ei näytä täytyä maailmanrauhan turvaajana, vaan totalistisena ja arvaamattomana suurvaltana (Kiina-mielipiteistä lisää, ks. ss. 10–14).

Suomalaiset vaikuttaisivat niputtavan kielteisessä suhtautumisessaan yhteen autoritaarisesti johdetut Venäjän ja Kiinan. Suhtautuminen ole kovin lämmintä myöskään niihin niin sanotun globaalin etelän maihin, jotka hakevat taloudellista ja muuta yhteistyötä edellä mainittujen maiden kanssa.

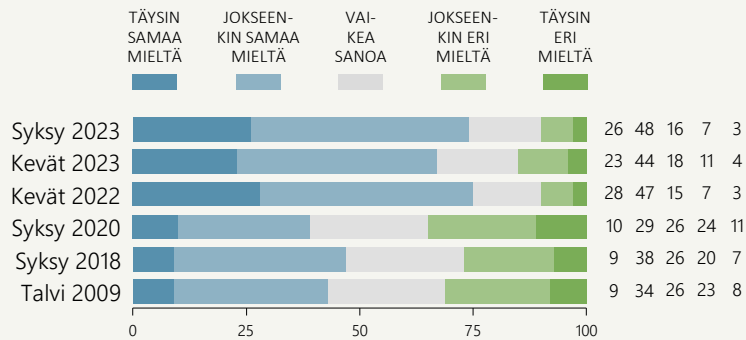
Afrikasta, Etelä-Amerikasta ja osista Aasiaa löytyy kaikupohjaa vaateille uudesta, länsikeskeistä moninapaisemmasta maailmanjärjestyksestä, jollaiseen siirtymistä Kiina pohjustaa esimerkiksi vetämässään BRICS-ryhmässä sekä Shanghain yhteistyöorganisaatiossa (SCO).

Globaalin etelän merkittävistä valtioista esimerkiksi Intia on näiden ryhmittymien jäsen ja Brasiliakin kuuluu BRICS-ryhmään. Toisin kuin Venäjä ja Kiina, nämä valtiot ovat demokratioita. Ne eivät myöskään ole vastakkainasettelussa lännen kanssa Venäjän ja Kiinan tapaan, mutta jakavat näiden kanssa tavoitteen kasvattaa vaikutusvaltaansa kansainvälisissä asioissa.¹⁰

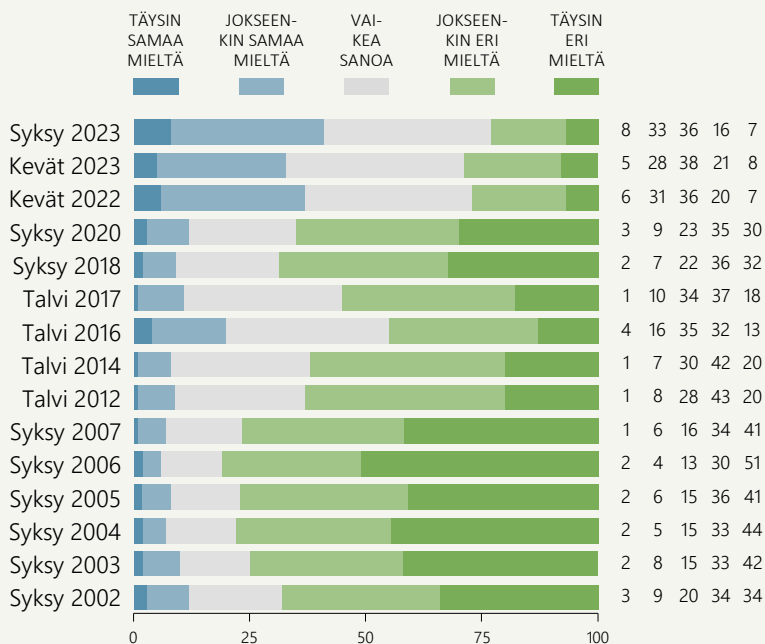
Intiaan ja Brasiliaan suhtaudutaan suurella varauksella, joskaan ei avoimen torjuvasti. Intiaan suhtautuu myönteisesti 17 prosenttia ja kielteisesti puolet (49 %) suomalaisista. Brasiliaa myönteisesti arvioi vain 13

”
Kiinaan
suhtaudutaan
kielteisesti.

Kuvio 2. "Ongelmistaan huolimatta Yhdysvallat on länsimaisten arvojen keskeinen puolustaja maailmassa ja Suomellekin tärkeä kumppani" (%)

Kuvio 3. "Yhdysvallat toimii maailmanpolitiikassa oikein ja ansaitsee myös suomalaisten tuen" (%)

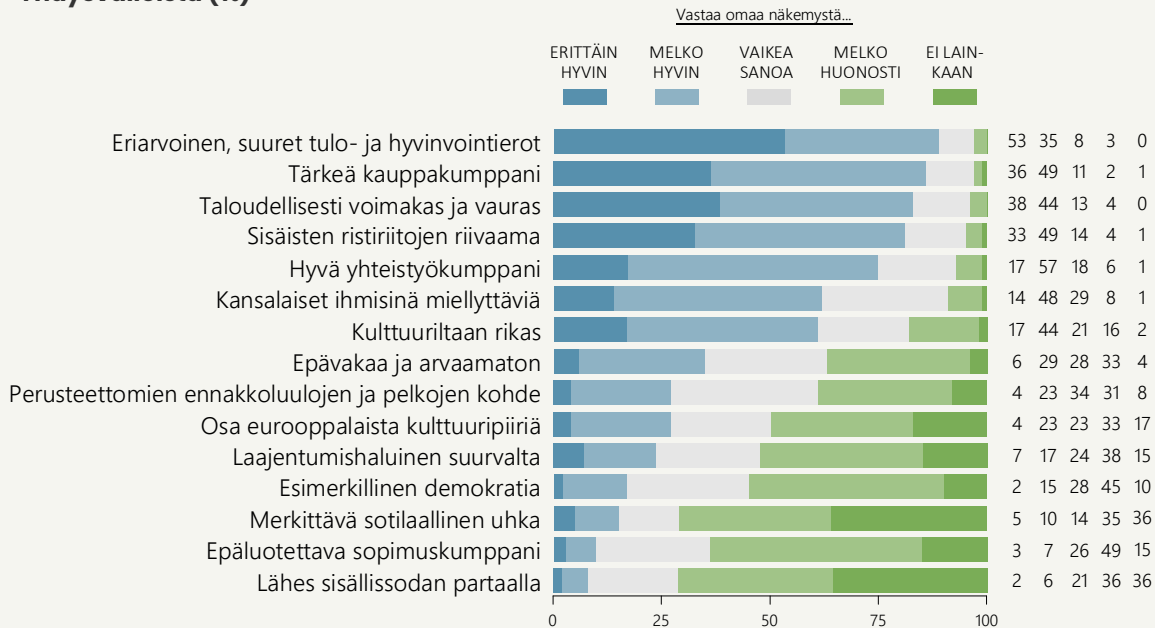
prosenttia, mutta myös kielteisesti suhtautuvien osuus (39 %) jää melko maltilliseksi, sillä puolet (49 %) ei osaa tai halua ottaa Brasilian kohdalla kantaa.

Oma lukunsa on Turkki, joka on Suomen Nato-liittolainen, mutta johon suhtautuminen on tästä huolimatta varsin kielteistä. Vaivaiset viisi prosenttia suhtautuu Turkkiin myönteisesti ja yli kolme neljäsosaa (77 %) kielteisesti. Arvioita selittänee ennen muuta Turkin vitkuttelu Suomen ja Ruotsin Nato-

jäsenyyksien ratifioinnissa. Turkkia voi myös luonnehtia pivot-maaksi, jonka asemoituminen lännen ja idän välissä ei ole yksiselitteinen. Se on ilmaissut halua liittyä BRICS-maihin ja jakaa niiden kanssa toiveen nykyistä moninapaisemmasta maailmasta.

Kokonaisuutena katsoen suomalaisten käsitykset merkittävistä maailmanpolitiikassa toimivista valtioista eivät jätä paljoakaan tulokinnan varaa. Suomalaiset suhtautuvat suuriin länsiliittolaisiinsa lämpimästi, eivätkä suo

Kuvio 4. Miten eri väitteet ja luonnehdinnat vastaavat sitä kuvaa, joka itsellä on nykyisestä Yhdysvalloista (%)

ymmärrystä valtioille, joiden tavoitteena on maailmanjärjestyksen muuttaminen. Kansalaisille tällaiset hankkeet näyttävät vähintään epävarmuutta lisäävinä ja pahimmillaan uhkaavina tilanteessa, jossa sota Ukrainassa jatkuu pian jo kolmatta vuotta.

Yhdysvalloissa riittää sulateltavaa

Aiempaa epävarmemmassa maailmassa Yhdysvalloista on tullut Suomelle tärkeä ankuri. Kolme neljäsosaa (74 %) pitää Yhdysvaltoja ongelmistaan huolimatta länsimaisten arvojen keskeisenä puolustajana maailmassa ja Suomellekin tärkeänä kumppanina. Vain 10 prosenttia on tästä eri mieltä (Kuvio 2).

Suhtautuminen Yhdysvaltoihin länsimaisten arvojen puolustajana on säilynyt korkeissa lukemissa, joihin se kohosi keväällä 2022 Venäjän hyökättyä Ukrainaan, ja myös Yhdysvaltojen toimet maailmanpolitiikassa saavat suomalaisilta vähintään tyydyttävän arvosanan.¹¹

Neljä kymmenestä (41 %) arvioi, että Yhdysvallat toimii maailmanpolitiikassa

oikein ja ansaitsee myös suomalaisten tuen, ja alle neljäsosa (23 %) kohdistaa kritiikkiä Yhdysvaltojen toimintaa kohtaan (Kuvio 3).

Tuki Yhdysvaltojen toimille on hieman kohentunut viime vuoden keväästä, mutta varsinaisen harppauksen asenteissaan suomalaiset ottivat keväällä 2022 Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Sitä edeltävinä vuosina ja vuosikymmeninä suomalaiset eivät nähneet Yhdysvaltojen toimissa juuri mitään hyvää.

Aiempien mittausten paljon epäilevämmät jakaumat kertovat, että samalla kun Yhdysvaltoja pidetään nyt hyvin tärkeänä liittolaisena, pinnan alla muhii muutakin kuin varauksentonta hyväksyntää.

Mielipidekirjon selventämiseksi syksyn 2023 Arvo- ja asennetutkimukseen sisällytettiin myös laajempi kysymyssarja Yhdysvaltoja koskevista käsityksistä. Suurvaltoja koskevien mielipiteiden vertailun mahdollistamiseksi sisällöltään pitkälti vastaava kysymyssarja¹² esitettiin myös Kiinasta ja Venäjältä (ks. Liitekuviokuva 2 analyysin lopussa).¹³

Tulokset (Kuvio 4) kertovat, että suomalaiset pitävät Yhdysvaltoja voimakkaana ja luo-

tettavana maana, mutta löytävät siitä myös vieraannuttavia piirteitä.

Suomalaisten päällimmäiseksi vaikutelmaksi piirtyy kuva sisäisesti syvästi jakautuneesta maasta. Hyvin suuri enemmistö (88 %) pitää Yhdysvaltoja eriarvoisena ja suurten tulo- ja hyvinvointierojen maana, ja lähes yhtä moni (82 %) arvioi sen sisäisten ristiriitojen riivaamaksi.

Myös Yhdysvaltojen poliittisen järjestelmän arvioidaan olevan sekaisin. Vaikka Yhdysvallat olisikin demokratian tärkein puolustaja maailmassa, suomalaisten mielestä suutarin lapsella ei ole kenkiä.

Vain 17 prosenttia suomalaisista pitää Yhdysvaltoja esimerkillisenä demokratiana, mutta enemmistö (55 %) ei pidä. Lisäksi varsin moni, reilu kolmannes (35 %) arvioi Yhdysvallat epävakaaaksi ja arvaamattomaksi, joskin yhtä moni (37 %) torjuu käsityksen.

Suomalaisten akuutein Yhdysvaltojen politiikkaan liittyvä huoli liittyy tämän vuoden lopussa järjestettäviin presidentinvaaleihin. Seitsemän kymmenestä (69 %) pitää Yhdysvaltoja arvaamattomana liittolaisena, koska siellä Donald Trumpin kaltaiset henkilöt voivat nousta presidentiksi. Huolettomammin asiaan suhtautuu vain 16 prosenttia (Kuvio 5).

Sitä vastoin asiat ovat paremmalla tolalla, jos Joe Biden saa jatkopestin. 45 prosenttia kokee presidentti Joe Bidenin hallinnon toiminnan herättävän itsessä luottamusta

Yhdysvaltoja kohtaan ja neljäsosa (25 %) ei pidä Bidenin hallinnon toimintaa luottamuksen arvoisena. Vajaa kolmasosa (30 %) ei osaa arvioida luottamustaan (Kuvio 6).

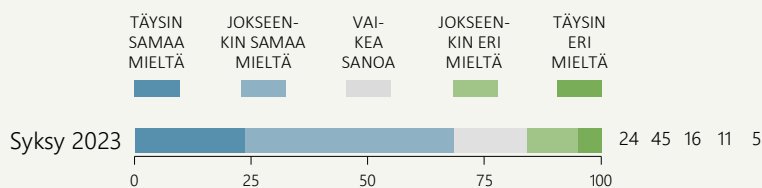
Arviot ovat hieman kevättä 2022 hermostuneempia, mahdollisesti Bidenin jaksamiseen liittyvien epäilysten vuoksi. Murhe Yhdysvaltojen poliittisen järjestelmän terveydestä ei kuitenkaan ole aivan pohjatonta, sillä vain harva (8 %) arvelee maan olevan jopa sisällissodan partaalla ja selvä enemmistö (72 %) torjuu käsityksen.

Vaikka Yhdysvaltojen sisäiset ristiriidat ja poliittisen järjestelmän toimivuus huolettavatkin, suomalaiset näkevät Yhdysvalloissa myös paljon hyvää.

Hyvin myönteisinä piirteinä Yhdysvalloissa suomalaiset näkevät sen taloudellisen vahvuuden sekä luotettavuuden, joiden päälle on hyvä rakentaa yhteistyötä. Suuri enemmistö (82 %) pitää Yhdysvaltoja taloudellisesti voimakkaana ja vauraana ja vielä useampi (85 %) tärkeänä kauppakumppanina.

Molemmat arviot osuvat oikeaan, sillä Yhdysvaltojen talous on maailmanmitassa ylivertainen. Se on edelleen selvästi maailman suurin kansantalous, joka lisäksi kasvoi viime vuonna kohisten.¹⁴ Lisäksi Yhdysvaltojen taloudellinen merkitys Suomelle on nousut keskeiseksi. Se oli viime vuonna Suomen kolmanneksi suurin vientimaa ja viidenneksi tärkein tuontimaa.¹⁵

Kuvio 5. "Yhdysvallat on liittolaisena arvaamaton, koska siellä Donald Trumpin kaltaiset henkilöt voivat nousta presidentiksi" (%)

Kolme neljästä (74 %) arvioi Yhdysvallat hyväksi yhteistyökumppaniksi ja vain kymmenesosa (10 %) pitää sitä epäluotettavana sopimus Kumppanina. Valmius kaikenlaiseen yhteistyöhön Yhdysvaltojen kanssa onkin verraten suurta.

Puolet (50 %) katsoo, että Suomen etu on tehdä Yhdysvaltojen kanssa mahdollisimman syväälle käyvää yhteistyötä käytännössä kaikissa asioissa ja vain viidesosa (21 %) torjuu käsityksen (Kuvio 7).

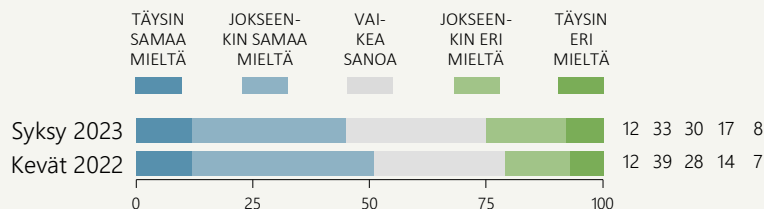
Suomalaiset tulevat myös ilmeisen hyvin toimeen amerikkalaisten kanssa, sillä selkeä enemmistö (62 %) arvioi yhdysvaltalaiset miellyttäväiksi ihmisiksi. Yhtä moni (61 %) pitää Yhdysvaltoja kulttuuriltaan rikkaana, mutta samalla yllättävän vähäinen osuus (27 %) lukisi sen osaksi eurooppalaista kult-

tuuripiiriä. Jopa puolet (50 %) ajattelee, että Yhdysvallat on meille kulttuurisesti enemmän tai vähemmän vieras valtio.

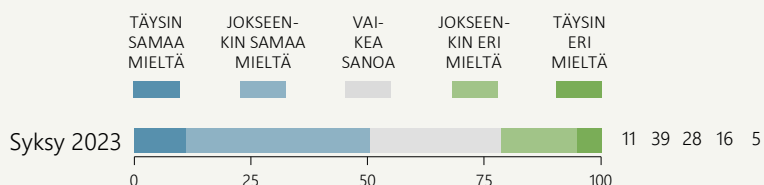
Vaikka Yhdysvaltoihin luotetaan laajalti, herättää se suomalaisissa myös jonkin verran epäluuloja. Neljäosa (24 %) arvelee sen olevan laajenemishaluinen suurvalta, ja vain hieman yli puolet (53 %) torjuu tämän käsityksen. 15 prosenttia katsoo Yhdysvaltojen olevan myös merkittävä sotilaallinen uhka. Vaikka suuri enemmistö (71 %) on Yhdysvaltojen muodostamasta uhasta eri mieltä, vain reilu neljäsosa (27 %) arvioi Yhdysvaltojen olevan perusteettomien ennakkoluulojen ja pelkojen kohde. Melko moni (39 %) näkee perusteita pelätä Yhdysvaltoja.

Vaikka 39 prosenttia on yllättävän suuri luku, näyttäytyy se kohtuullisempänä kon-

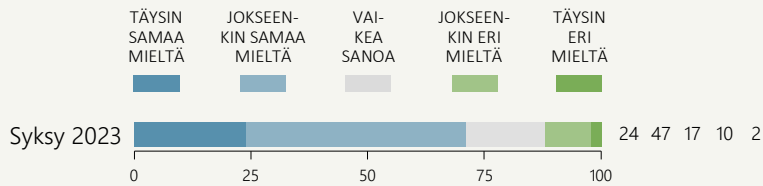
Kuvio 6. "Presidentti Joe Bidenin hallinnon toiminta herättää minussa luottamusta Yhdysvaltoja kohtaan" (%)

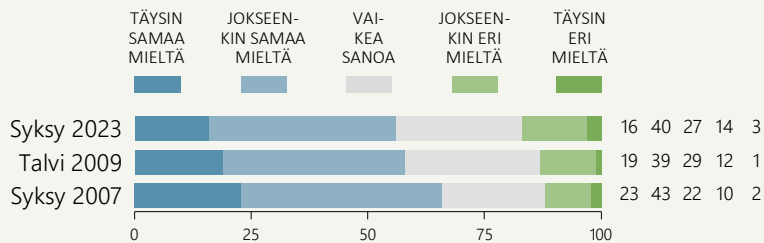
Kuvio 7. "Oli asia mikä hyvänsä, Suomen etu on tehdä Yhdysvaltojen kanssa mahdollisimman syväälle käyvää yhteistyötä" (%)

Kuvio 8. "Suomen ei pidä tehdä itsestään riippuvaista Yhdysvalloista, koska se asettaa aina oman etunsa etusijalle" (%)

Kuvio 9. "Kiina on nousemassa Yhdysvaltain veroiseksi suurvallaksi talouden ohella myös maailmanpolitiikassa" (%)

tekstiin asetettuna. Kiinan pelkäämistä pitää perusteltuna liki puolet (47 %) ja Venäjän kohdalla vastaava osuus on kaksi kolmasosaa (67 %, ks. Liitekuvio 2).

Vaikka Yhdysvallat koetaan mainioksi yhteistyökumppaniksi, suomalaiset aistivat, että Yhdysvaltojen kanssa kannattaa olla hereillä. 71 prosenttia arvioi, että Suomen ei pidä tehdä itsestään riippuvaista Yhdysvalloista, koska se asettaa aina oman etunsa etusijalle, ja vain reilu kymmenesosa (12 %) näkee Yhdysvallat varauksettoman hyvántahoisessa valossa (Kuvio 8).

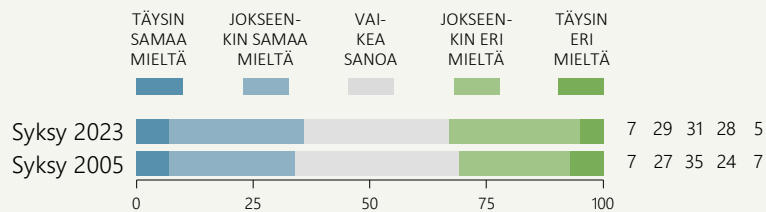
Yhdysvaltojen liittolaisena Suomi saattaa joutua tilanteeseen, jossa se saattaa joutua arvioimaan uudelleen suhteitaan Kiinaan, jonka Yhdysvallat on julistanut strategiseksi kilpailijakseen. Enemmistö (56 %) suoma-

laista on edelleen sitä mieltä, että Kiinasta on kehkeytymässä Yhdysvaltain veroinen suurvalta talouden ohella myös maailmanpolitiikassa. Eri mieltä Kiinan nousevasta mahdista on vain 17 prosenttia (Kuvio 9).

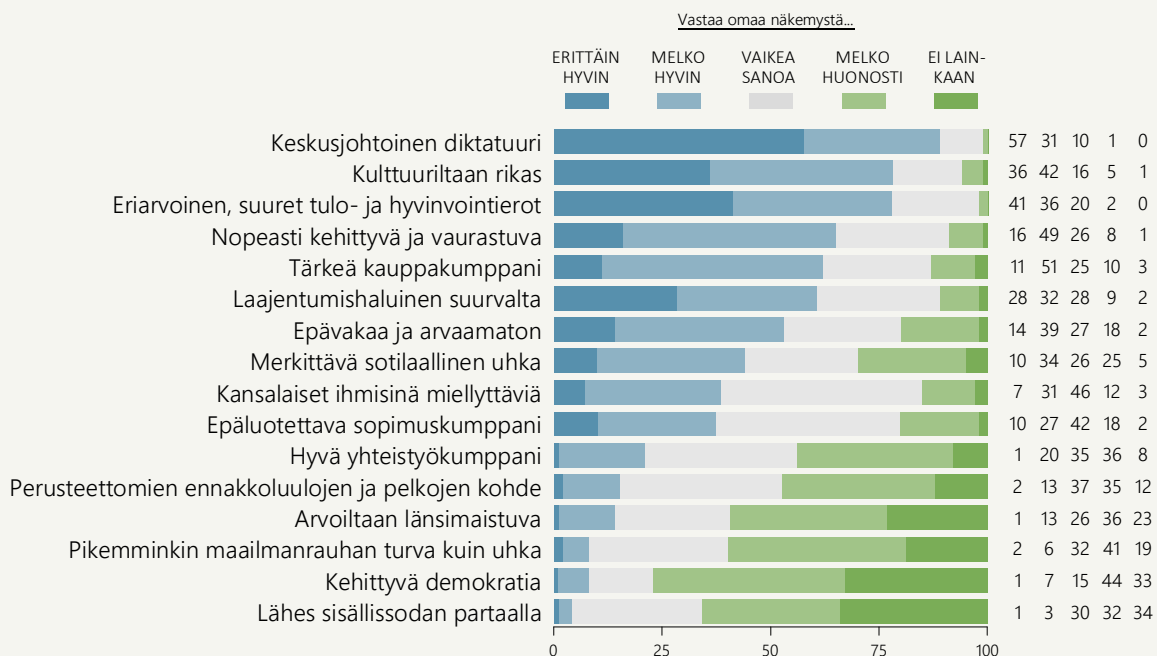
Maaailmanjärjestyksen ollessa muutoksessa myös Euroopan unioni on herännyt vahvistamaan omia asemiaan. Suomalaiset eivät kuitenkaan ole järin vakuuttuneita siitä, riittävätkö EU:n rahkeet. Reilu kolmasosa (36 %) arvioi, että EU pystyy kilpailemaan tulevaisuudessakin tasavertaisesti Kiinan ja Yhdysvaltojen kanssa, mutta lähes yhtä moni (33 %) ei usko EU:n pärjäämiseen tässä kisassa (Kuvio 10). Suurehko osuus (31 %) ei osaa ottaa asiaan kantaa.

Suomalaisten epäilykset EU:n rahkeita kohtaan todennäköisesti selittävät sitä, miksi suo-

Kuvio 10. "EU pystyy kilpailemaan tulevaisuudessakin tasavertaisesti Kiinan ja Yhdysvaltojen kanssa" (%)

Kuvio 11. Miten eri väitteet ja luonnehdinnat vastaavat sitä kuvaa, joka itsellä on nykyisestä Kiinasta (%)

malaiset suhtautuvat Yhdysvaltoihin liittyvistä varaumistaan huolimatta sen rooliin länsimaisten arvojen puolustajana niin tärkeänä (ks. Kuvio 2 edellä). Arvo- ja asennetutkimuksen kokonaisuus osoittaa, että suomalaiset toivovat vahvaa rintamaa autoritaaristen maiden joukkoa vastaan. Jälkimmäiseen suomalaiset lukevat Venäjän lisäksi Kiinan.

Supervalta vailla demokratiaa

Suomalaisten suhtautumista Kiinaan selvitettiin Arvo- ja asennetutkimuksen kysymyssarjalla, jonka rakenne vastasi edellä esiteltyä Yhdysvaltoja koskevaa kysymyssarjaa (ks. Kuvio 4., s. 7).¹⁶

Tuloksissa (Kuvio 11) voimakkaimmin suomalaisten mielissä Kiinaa luonnehtiva piirre

on demokratian puute. 88 prosentin mielestä Kiina on keskusjohtoinen diktatuuri, ja vain hyvin pieni osuus (8 %) näkee Kiinassa kehittyvän demokratian merkkejä.

Nykyisen johtajansa Xi Jinpingin aikana Kiinan on siirtynyt kohti kovaa autoritarismia sekä kasvavaa väestön, kansalaisyhteiskunnan ja talouden kontrollia.¹⁷ Valtaa pitää kommunistinen puolue, joka ylläpitää yhteiskunnan vakautta tarvittaessa tiukin ottein.

Hyvin harva (4 %) kuvailisi Kiinaa maaksi, joka olisi lähes sisällissodan partaalla (vrt. Venäjä), mutta samalla enemmistö (53 %) pitää kuitenkin Kiinaa epävakana ja arvaamattomana maana. Vain viidesosa (20 %) torjuu käsityksen Kiinan epävakaudesta ja arvaamattomuudesta.

Paras vakauden tae Kiinassa on ollut nopea talouskasvu ja kiinalaisten elintason nousu. Kiinan taloudellinen kehitys on nostanut valtavia määriä ihmisiä köyhyydestä ja tehnyt joistain pohjattoman rikkaita. Mikään hyvinvointivaltio Kiina ei kuitenkaan ole. Yli kolme neljästä (77 %) pitääkin Kiinaa eriarvoisena ja suurten tulo- ja hyvinvointierojen maana.

Kiinan kommunistinen puolueen virallinen talousideologia on ”uuden ajan sosialismi kiinalaisin erityispiirtein”. Käytännössä Kiinan talous kuitenkin on yhdistelmä kontrolloitua valtio-omistusta ja kilpailtua markkinatalotta. Tämä malli on nostanut Kiinan maailman toiseksi suurimmaksi taloudeksi Yhdysvaltojen jälkeen¹⁸, tehnyt siitä viennin arvossa mitattuna suurimman vientimaan¹⁹ ja siten täysin keskeisen toimijan maailmantaloudessa.

Suomalaiset tunnistavat Kiinan merkittävän taloudellisen mahdin sekä myös Suomen taloudellisen riippuvuuden Kiinasta. Kaksi kolmesta (65 %) pitääkin Kiinaa nopeasti kehittyvänä ja vaurastuvana, ja lähes yhtä moni (62 %) arvioi sen Suomelle tärkeäksi kauppakumppaniksi.

Kovin mieluisaksi tai helpoksi suomalaiset eivät kuitenkaan kanssakäymistä Kiinan kanssa arvioi. Vain viidesosa (21 %) pitää Kiinaa hyvänä yhteistyökumppanina, ja paljon suurempi osuus (44 %) ei pidä. 37 prosenttia arvioi Kiinan epäluotettavaksi sopimuskumppaniksi. Luotettavana sopimuskumppanina Kiinaa pitää vain viidesosa (20 %), mutta hyvin suuri osuus (42 %) ei osaa arvioida asiaa.

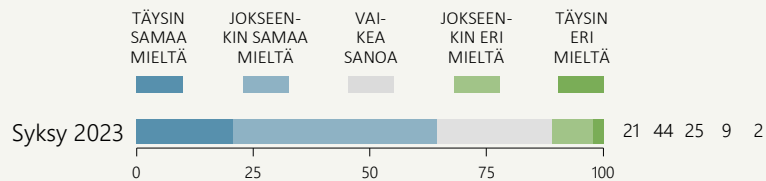
Riskejä halutaan vähentää

Maailmanpolitiikassa Kiina on suomalaisille huolenaihe. 60 prosenttia pitää Kiinaa laajenemishaluisena suurvaltana. Vain kymmenesosa suomalaisista (11 %) arvioi, ettei Kiinalla ole pyrkimyksiä laajentua.

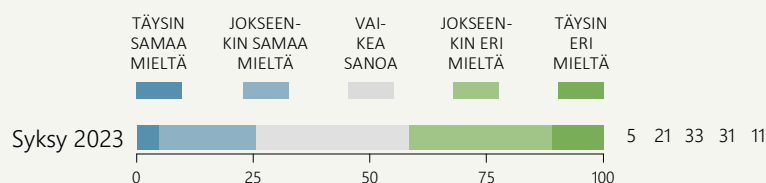
Suomalaisten käsitys liittyy ensi sijassa Kiinan pitkäaikaiseen tavoitteeseen ottaa kapinallismaakuntana pitämänsä Taiwan haltuunsa, mutta myös kommunistisen puolueen ”Kiinan unelmaan”. Sen toteutuessa Kiina ottaa paikkansa vähintään toisena johtavana supervaltana maailmassa, muuttaa maailmanjärjestystä mieleisekseen ja sementoi roolinsa sitomalla vaikutuspiiriinsä maita
Irti Kiinan
taloudesta.

Länsimaille kaikki tämä tuottaa harmaita hiuksia, sillä Kiinan päämääränä on rikkoo nykyistä, pitkälti lännen ehdoilla muodostunutta sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää, jota se pitää epäpareiluna. Taloudellisen ja poliittisen vaikuttamisen ohella Kiina myös varustautuu ja pyrkii kasvattamaan sotilaalista läsnäoloaan maailmalla sekä strategista ydinasepelotettaan.²⁰ Kiina harjoittaa yhteistyötä myös Venäjän ja Iranin kaltaisten, epäjärjestystä kylvävien valtioiden kanssa. Venäjän kanssa Kiinalla on ollut yhteisiä sotaharjoituksia.²¹

Kuvio 12. "Suomen pitäisi nopeasti vähentää taloudellisia siteitään Kiinaan" (%)

Kuvio 13. "Taloudellisten siteiden olennainen vähentäminen Kiinaan kävisi niin kalliiksi, ettei Suomella ja muilla läntisillä mailla yksinkertaisesti ole siihen varaa" (%)

Suomalaisille tällainen toiminta näyttäytyy uhkaavana. Ainoastaan kahdeksan prosenttia katsoo Kiinan turvaavan toiminnallaan maailmanrauhaa, mutta enemmistö (60 %) pitää Kiinaa uhkana maailmanrauhalle. Vain 15 prosenttia katsoo, että Kiina olisi perusteettomien ennakkoluulojen kohde, mutta 47 prosenttia katsoo, että Kiinan toiminnan motiiveja on syytä epäillä.

Kiinan mahdollinen hyökkäys Taiwanin johtaisi vakavaan kriisiin ja pahimmillaan sotaan. Suomesta katsottuna kaukaiseen sijaintiin nähden suurehko osuus (44 %) pitää sitä myös merkittävänä sotilaallisena uhkana, joskin melko moni (30 %) torjuu käsityksen.

Kiinaa koskevien epävarmuuksien vuoksi sekä valtiot että yritykset ympäri maailmaa ovat alkaneet tarkastelemaan strategisia riippuvuuksiaan Kiinasta. Sotilaallinen kriisi katkaisisi välittömästi monet elintärkeät toimitukset, mutta samanlainen vaikutus voisi syntyä jo tilanteessa, jossa Yhdysvallat ja

EU näkisivät tarpeelliseksi painostaa Kiinaa pakotteilla.

Suomalaiset eivät jäisi odottelemaan tilanteiden kärjistymistä. Peräti kaksi kolmesta (65 %) katsoo, että Suomen pitäisi nopeasti vähentää taloudellisia siteitään Kiinaan, ja eri mieltä asiasta on vain 11 prosenttia (Kuvio 12).

Tempu on kuitenkin helpommin sanottu kuin tehty, koska Kiina on Suomelle äärimmäisen tärkeä kauppakumppani. Vuonna 2022 se oli Suomelle viidenneksi tärkein vientimaa ja kolmanneksi tärkein tuonnissa. Lisäksi useilla suomalaisyrityksillä on erittäin merkittävää liiketoimintaa Kiinassa, ja monien yritysten tuotanto on Suomessa riippuvaista Kiinassa tuotetuista raaka-aineista ja komponenteista.

Silti vain neljäsosa (26 %) arvioi taloudellisten siteiden olennaisen vähentämisen Kiinaan käyvän niin kalliiksi, ettei Suomella ja muilla läntisillä mailla yksinkertaisesti olisi siihen varaa. Selvästi suurempi osuus (42 %)

pitää Kiinan taloudellisen merkityksen vähentämistä mahdollisena, mutta suurehko osuus (33 %) ei osaa ottaa asiaan kantaa (Kuvio 13).

Vaikka moni asia Kiinassa mietityttääkin suomalaisia, kohdistuvat huolet ja kriittisyys ensi sijassa Kiinan harjoittamaan politiikkaan sekä taloudellisiin riippuvuuksiin. Sitä vastoin suhtautuminen kiinalaiseen kulttuuriin ja kiinalaisiin on pitkälti arvostavaa. Tästä kertoo se, että yli kolme neljästä (78 %) pitää Kiinaa kulttuuriltaan rikkaana maana.

Kiinan kansalaisia miellyttävinä ihmisinä pitää puolet pienempi osuus (38 %), mutta

toisaalta luonnehdinnan torjuu vain 15 prosenttia suomalaisista. Kyse ei siis ole torjuvasta suhtautumisesta kiinalaisia kohtaan, vaan todennäköisesti vähäisestä kanssakäymisestä johtuvasta vaikeudesta ottaa kantaa. Peräti 46 prosenttia ei osaa tai halua arvioida asiaa.

Paljon varmempia suomalaiset ovat siitä, että Kiina pysyy jatkossakin kiinalaisena. Vain 14 prosenttia arvioi Kiinan olevan länsimaistumassa arvoiltaan ja enemmistö (59 %) arvioi Kiinan pitäytyvän kiinni omisissa arvoissaan.

Viitteet

- 1 Tarkka kysymysmuoto EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa: Miten sinä nykyisin suhtaudut seuraaviin merkittäviin maailmanpolitiikassa toimiviin valtioihin?
- 2 Ks. Penttilä (2022), s. 32.
- 3 EVAn keväällä 2022 tehdyssä turvallisuuskyselyssä suomalaiset arvioivat Ison-Britannian johtaman puolustusyhteistyön parhaaksi puolustus- ja turvallisuuspoliittiseksi malliksi Suomelle tilanteessa, jossa Nato-jäsenyys ei olisi ollut mahdollinen, ks. Haavisto (2022a).
- 4 Helsingin Sanomat (2022).
- 5 YLE (2022).
- 6 Ks. Haavisto (2022b).
- 7 Ks. Haavisto (2023).
- 8 Helsingin Sanomat (2023a).
- 9 Ks. Mattlin (2022).
- 10 Saari et al. (2023).
- 11 Kysely tehtiin syyskuun 2023 kahden viimeisen viikon aikana. Siten loppuvuoden tapahtumien mahdollisesti aiheuttamat suhtautumismuutokset eivät näy kyselyn tuloksissa. Tällaisia vaikutuksia on saattanut olla esimerkiksi Yhdysvaltojen tuella Israelille sen sotatoimissa terroristijärjestö Hamasia vastaan.
- 12 Tarkka kysymysmuoto EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa: Miten seuraavat väitteet ja luonnehdinnat vastaavat sitä kuvaa, joka sinulla on nykyisestä Yhdysvalloista?
- 13 Venäjää koskevat tulokset on raportoitu julkaisussa Haavisto (2023).
- 14 U.S. Bureau of Economic Analysis (2023).
- 15 Tulli (2023).
- 16 Tarkka kysymysmuoto EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa: Entä miten seuraavat väitteet ja luonnehdinnat vastaavat sitä kuvaa, joka sinulla on nykyisestä Kiinasta?
- 17 Ks. Mattlin (2020).
- 18 World Bank (2023a)
- 19 World Bank (2023)
- 20 SIPRI (2023).
- 21 Helsingin Sanomat (2023b).

Lähteet

- Haavisto, I. (2022a). Kylmää realismia – Suomalaiset eivät halua jäädä yksin torjumaan Venäjän mahdollista hyökkäystä, EVA Analyysi No 110, <https://www.eva.fi/blog/2022/05/12/suomalaiset-eivat-halua-jaada-yksin-torjumaan-venajan-mahdollista-hyokkaysta/>.
- Haavisto, I. (2022b). Naton kynnyksellä – Venäjän hyökkäys Ukrainaun käänsi suomalaisten enemmistön Nato-jäsenyyden kannalle, EVA Analyysi No 103, <https://www.eva.fi/blog/2022/03/22/venajan-hyokkays-ukrainaan-kaansi-suomalaisten-enemmiston-nato-jasenyyden-kannalle/>.
- Haavisto, I. (2023). Ukrainan asia on meidän – Suomalaiset edellyttävät Venäjän vetäytyvän Ukrainasta, EVA Analyysi No 125, <https://www.eva.fi/blog/2023/11/18/suomalaisten-enemmisto-pitaa-valttamattomana-etta-ukraina-voittaa-sodan/>.
- Helsingin sanomat (2022). Tällä lausunnolla Britannia takaa Suomen turvallisuutta: Lue koko julkilausuma sanasta sanaan, 11.5.2022, <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000008809995.html>.
- Helsingin sanomat (2023a). Tutkija: Kiina voi olla hyvässä asemassa rauhan-välittäjänä, koska sillä on omia intressejään vaalittavana, 26.4.2023, <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-20009545983.html>.
- Helsingin sanomat (2023b). Venäjä ja Kiina aloittivat yhteiset sotaharjoitukset Japaninmerellä, 20.7.2023, <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000009732750.html>.
- Mattlin, M. (2020). Uusi Uljas Kiina, teoksessa EVA (2020). Lastuna lainehilla – Suomi –skenaariot 2020–2028, EVA Raportti, <https://www.eva.fi/blog/2020/10/07/nelja-skenaariota-suomelle-2020-2028/>.
- Mattlin, M. (2022). Kiina sivuroolissa, teoksessa Forsberg, T., Heisbourg, F., Kangasharju, A., Kurronen, S., Lucas, E., Mattlin, M., Penttilä, R., Raik, K., Ries, T., Saari, S., Simola, H. ja Tynkkynen, V-P. (2022). Uusi Länsi, EVA Raportti, <https://www.eva.fi/blog/2022/06/16/uusi-lansi-12-nakokulmaa-maailmaan-ukrainan-sodan-jalkeen/>.
- Penttiä, R. (2022). Kolme imperiumia, teoksessa Forsberg, T., Heisbourg, F., Kangasharju, A., Kurronen, S., Lucas, E., Mattlin, M., Penttilä, R., Raik, K., Ries, T., Saari, S., Simola, H. ja Tynkkynen, V-P. (2022). Uusi Länsi, EVA Raportti, <https://www.eva.fi/blog/2022/06/16/uusi-lansi-12-nakokulmaa-maailmaan-ukrainan-sodan-jalkeen/>.
- Saari, S., Alaranta, T., Gaens, B., Mustasilta, K. ja Tähtinen, L. (2023). A post-Western global order in the making? – Foreign policy goals of India, Turkey, Brazil and South Africa, FIIA Briefing Paper 373, <https://www.fia.fi/julkaisu/a-post-western-global-order-in-the-making>.
- SIPRI (2023). SIPRI Yearbook 2023, <https://www.sipri.org/yearbook/2023>.

- Tulli (2023). Yhdysvalloista on tullut Suomelle entistä läheisempi kauppakumppani, Tiedote 27.12.2023, <https://tulli.fi/-/yhdysvalloista-on-tullut-suomelle-entista-laheisempi-kauppakumppani>.
- U.S. Bureau of Economic Analysis (2023). Gross Domestic Product (Third Estimate), Corporate Profits (Revised Estimate), and GDP by Industry, Third Quarter 2023, December 21, 2023, <https://www.bea.gov/data/gdp/gross-domestic-product>.
- World Bank (2023a). GDP (constant 2015 US\$), <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD>.
- World Bank (2023b). Exports of goods and services (constant 2015 US\$), <https://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.KD>.
- YLE (2022). STT: USA, Saksa ja Ranska luvanneet Suomelle sotilaallista tukea jo Nato-prosessin aikana – Britannia lupasi aiemmin saman, 5.5.2022, <https://yle.fi/a/3-12432417>.

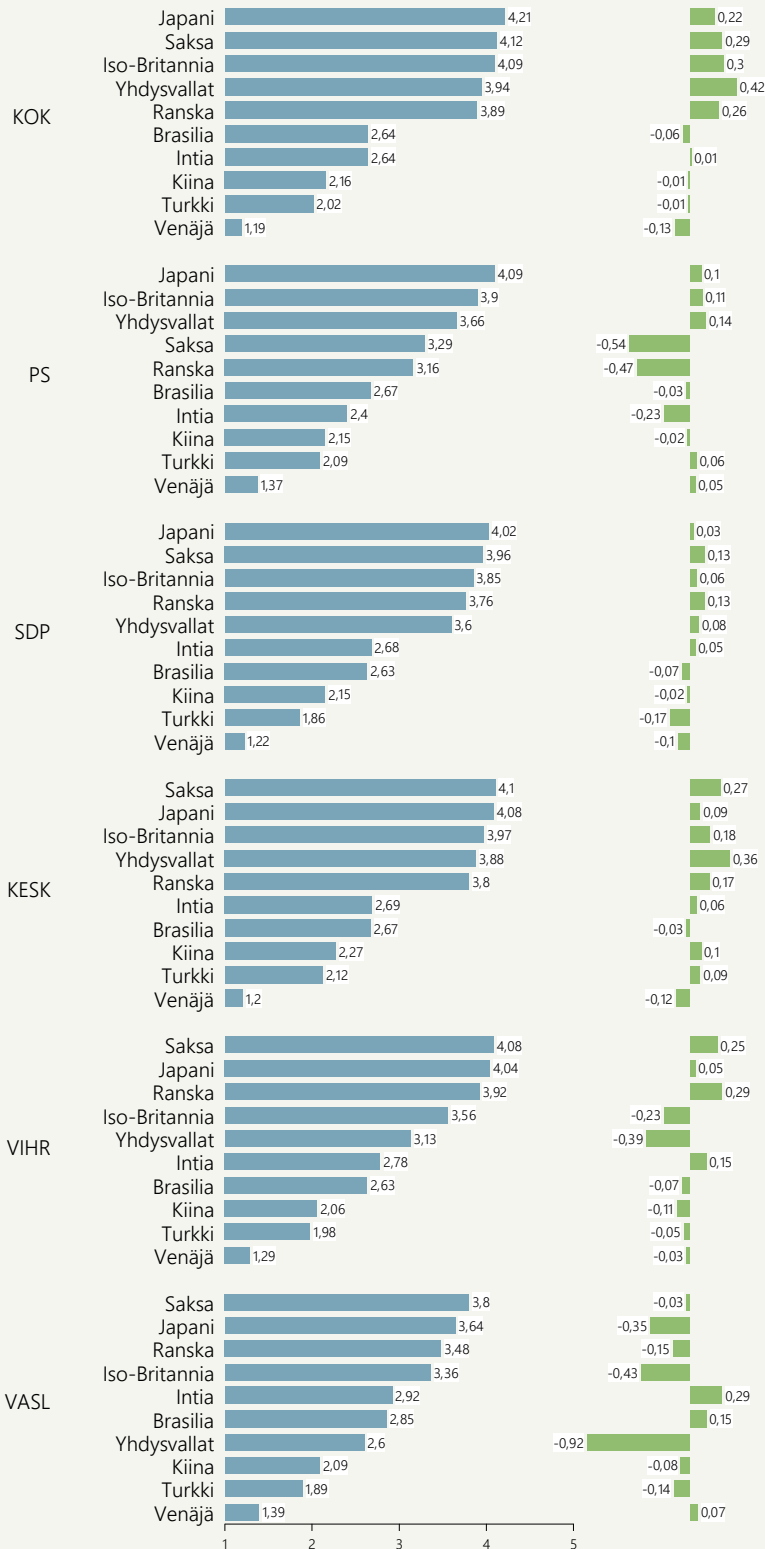
Näin kysely tehtiin

Tulokset perustuvat 2 045 henkilön antamiin vastauksiin. Tulosten virhemarginaali on koko väestön tasolla 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Tiedot kerättiin 15.–27.9.2023. Vastaajat edustavat koko maan 18–79-vuotiasta väestöä (pl. Ahvenanmaa). Aineisto on kerätty Taloustutkimus Oy:n internetpaneelissa, josta tutkimusotos on muodostettu ositetulla satunnaisotannalla. Aineisto on painotettu edustamaan väestöä iän, sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin tai aseman, toimialan ja puoluekannatuksen mukaan. Aineiston tilastollisen jatkoanalyysin on tehnyt Pentti Kiljunen (Yhdyskuntatutkimus Oy). Tulokset ja niiden tarkemmat väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät EVAn kotisivuilta. EVAn Arvo- ja asennetutkimuksia on tehty vuodesta 1984.

Liitekuviot

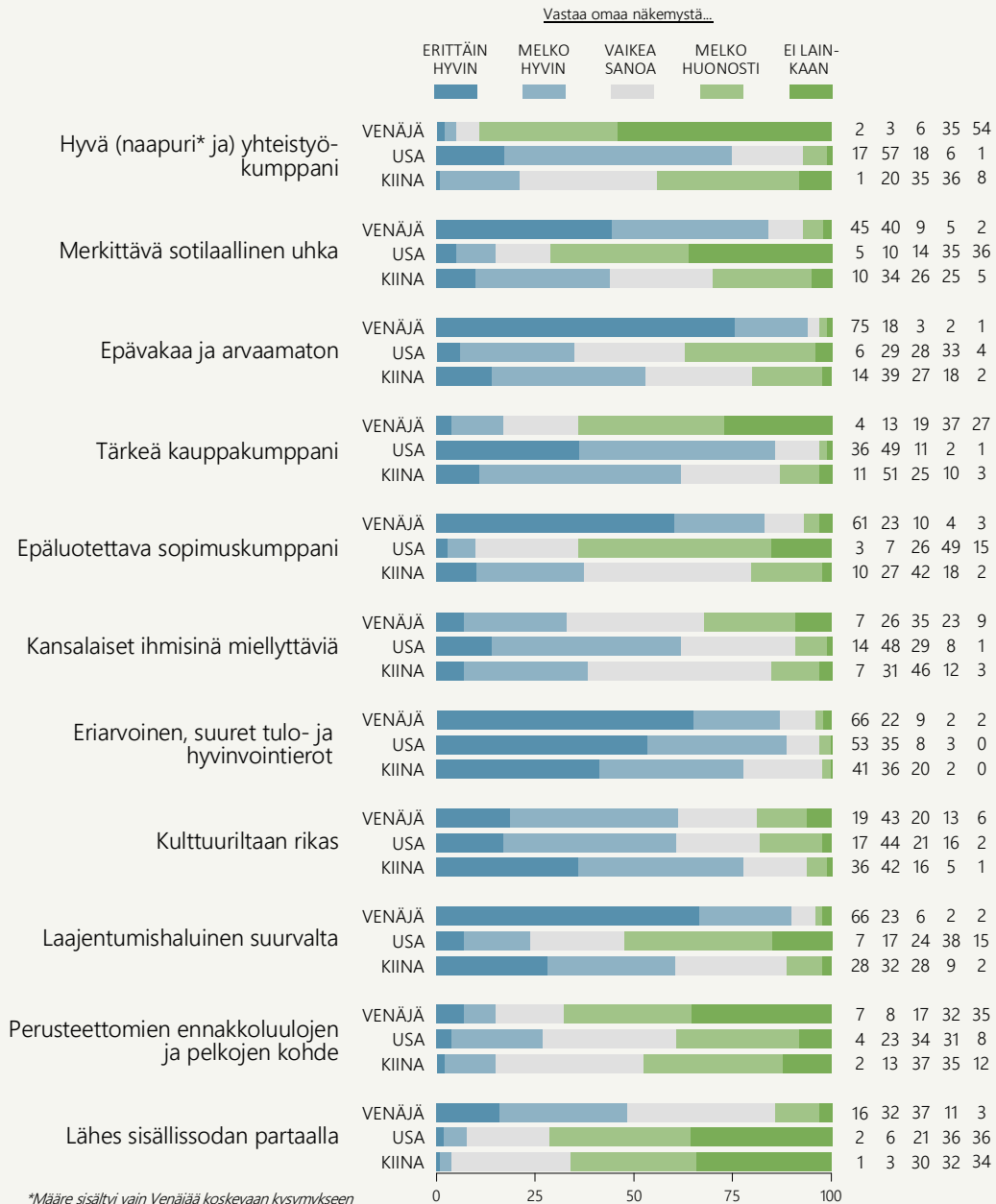
Liitekuvio 1.

Puolueiden kannattajakuntien suhtautuminen maailmanpolitiikassa toimiviin valtioihin (asteikkokeskiarvot ja niiden poikkeamat koko väestön keskiarvosta)

Liitekuvio 2.

Suomalaisten kuva kolmesta valtiosta: Venäjän, Yhdysvaltojen ja Kiinan vertailu (yhteiset arvioitavat määreet, %)

eva

Elinkeinoelämän valtuuskunta

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä.

EVA toimii elinkeinoelämän ja yhteiskunnan vaikuttajien kohtaamispaikkana.

EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

EVA Analyysit ottavat kantaa ajankohtaisiin kysymyksiin ja tarjoavat ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin.

Analyysit löytyvät EVAn kotisivuilta
www.eva.fi.

ISSN 2342-0774 (Painettu) ISSN 2342-0782 (PDF)